

dibusque confixum misere pendentem, miserandum in modum vulneribus saucium, et in tantis cruciamentis nostra causa morientem. Doloris gladio conficiebatur, quum secum reputaret tristissimam illius Matrem exanime corpus eius excipisse in sinum suum. Eiusmodi piis et salutaribus cogitationibus, et meditationibus inflammabatur animus eius ad ardua et corpori molesta, ac dura exercitia, et opera amplectenda .”

Tanti igitur magistri contemplationes placido accipe animo et quotidiana lectione percurre, ut dulcissimo et ardentissimo amore Domini Nostri Iesu Christi totus accensus, illud Apostoli usurpare possis: “ Christo confixus sum cruci. Vivo autem iam non ego: vivit vero in me Christus .” Et semper prae oculis mentis habeas sapientissima haec verba piissimi Thomae a Kempis: “ Passio Christi ad memoriam reducta, est incentivum divini amoris, est doctrina patientiae, est solatium in tribulatione, est fuga desolationis, est materia sacrae compunctionis, est exercitium internae devotionis, est exclusio desperationis, est certa spes peccatorum remissionis, est reconciliatio divinae distinctionis, est mitigatio anxae turbationis, est sustentatio durae increpatiōnis, est expulsio peruersae cogitationis, est repressione carnalis tentationis, est informatio humili subiectionis, est consolatio corporalis aegritudinis, est refutatio saecularis honoris, est vituperatio abundantiae temporalis, est consultatio voluntariae paupertatis, est abdicatio propriae voluntatis, est refutatio superfluae necessitatis, est exsiccatio tepidae conversationis, est inflammatio fervidae emendationis, est impetratio gratiae amplioris, est inducitio coelestis consolationis, est comprobatio fraternae compassionis, est praeparatio divinae contemplationis, est augmentatio futurae beatitudinis, est alleviatio poenae praesentis, est purgatio ignis sequentis .”

Fr. I. C. Card. VIVES.

DOMINICA I. ADVENTUS¹

Sentire Christum in passione quid sit.

AFFLICTUS sum, et humiliatus sum nimis, rugiebam a gemitu cordis mei (PSAL. XXXVII). Tam efficax et tam admirabile ac tantae gratiae est mysterium sacratissimae Passionis, quod, si mens humana illud sentit, et veraciter experitur, compatiens cor-

¹ Seraphicus Franciscus passionem Christi quotidianum cibum habebat, et merito, nam ipsa Ecclesia, etiam in solemnitatibus gaudiorum et gloriae Salvatoris et B. V. Mariae, praecipuum altaris ornatum imaginem ponit Christi crucifixi. « Nihil mihi tam delectabile, aiebat S. Franciscus, quam vitae et passionis Dominicæ memoria, quae mihi frequens est, et quotidiana; nec, ad finem usque mundi si vixisset, alia indigerem lectione ». In omnibus igitur solemnitatibus et sacris commemorationibus liturgicis frequentius te ad Christi dolores converte. « Non est autem aestimandum, ait Ludolphus de Saxonia, quod Passionis sue poena, in eius solum captione et traditione fuerit inchoata; sed potius ab instanti sue conceptionis usque ad mortem eius duravit. Cum enim mortem suam acerbissimam, quam pro salute nostra pati voluit firmissime praesciret, et eam futuram infallibiliter cognosceret, oportuit

dialiter Christo passo, inflammatur, et transformatur ita in eius dilectionem, quod, sicut sentit Christum voluisse mori pro suo amore, sic etiam parata sit pro illo non solum omnem culpam horrere, verumetiam omne supplicium mortis subire.

2. Proinde Apostolus, quod verbum potest esse aliud thema in praesenti materia, ad Philipp. II cap. hortatur nos, dicens: *Hoc enim sentile in vobis quod et in Christo Iesu;* in quibus verbis ad trias Apostolus hortatur. Primo ad actum cordialissimum, secundo ad subiectum convenientissimum, tertio ad obiectum amorosissimum.

3. Primo quidem hortatur nos ad actum cordialisimum, quod est sentire, dicens: *Hoc enim sentile;* magna quidem differentia est inter cogitare, intelligere, et sentire de Christo Iesu. Paucorum tamen est hoc profunde rimari et intelligere, sed paucissimorum omnino est id sentire, et experimentaliter experiri: id enim tantummodo est mentis per ardentissimam charitatem Christo se totaliter conformare; quod quidem exemplo patere potest. Nam si videres aliquem cruciari, vel suspendi qui tibi nullo modo coniunctus est, potes quidem eius poenam cogitare, atque intelligere, non tamen cordialiter sentis; quum vero tuo filio, aut cuicunque

quod in qualibet hora pro ea naturaliter doleret, praesertim cum cogitaret tantam doloris generalitatem, quae per totum corpus et omnia membra corporis, et per omnes vires inferiores animae diffundi debebat » (*Vita I. Christi*, IV, p. 2, cap. 68).

tuo cordiali dilecto talis iniuria irrogatur, tunc quidem gravem laesuram in animo experiris, eo quod per viam sensualis, seu ardoris amoris sis illi inviscatus, et ipse tibi. Nec insuper tantum inquit Apostolus: *Gustate, aut videte, seu odorate,* et sic de ceteris quinque sensibus, sed ait: *sentite;* ut omnes quinque animae sensus uno verbo comprehendat, et cordi nostro sensum Dominicae Passionis imprimat et infigat.

4. Secundo hortatur Apostolus ad subiectum convenientissimum ad talem sensum, quod est intrinsecum nostrum; ideo subdit: *in vobis.* Magni quidem muneris est sentire in Christo quod et in Christo. Sed quando verus Dei amor sic inebriat mentem, quod nihil sentit in se, nisi Christum, et quae sunt Christi, eo quod totaliter sit transformata in eum; hoc quidem altioris est doni, sicut per experientiam hoc in se habuisse Apostolus attestatur, quum ad Gal. II, ait: *Vivo ego, iam non ego, vivit vero in me Christus.*

5. Potest hoc etiam manifesto exemplo probari; nam, si mente consideras dulcedinem mellis, non quidem in te, sed in melle sentis dulcedinem eius; quum vero in veritate comedaris istud, gustus, etiam absente melle, remanet dulcoratus; sic et in proposito nostro; propterea subdit: *quod et in Christo Iesu.* Magnum siquidem est sentire Christum in sua humanitate, maius est sentire illum in sua divinitate, sed maximum et inaestimabile est quando tanta fit coniunctio dilecti et diligentis, quod quaecumque aguntur circa dilectum adeo ex-

perimentaliter sentit ipse amans, sicut si fierent circa eum, non contentus sentire personam tantum in veritate substantiae suae, sed quaecumque illius sunt usque ad minima intime experitur. Et de hoc Apostolus subdit, *quod et in Christo Iesu.*

6. Sed quod et in Christo Iesu, quasi spiritu ebrius, omnes in Christum Iesum transformare desiderans, addidit inebrians nomen Iesu. Itaque ad hoc naturalis ratio et experimentum sensibile nos horretatur; si enim per vitalem influxum capitis in humana membra quod capitum est membra sentire habent, utpote, si quaecumque indispositio in capite sit, totum corpus appareret sentire laesuram, multo magis quod est in capite nostro Christo debemus et nos sentire, nisi forte simus eius paralytica membra. Vitalis enim capitum nostri gratia et influxus, quem non descendit ad talia membra, non equidem sentiunt quae sunt in Christo Iesu Domino nostro. In hoc igitur experire, anima mea, an sis vivum in Christo, an paralyticum membrum, habens vivi membra exteriorem apparentiam, non interiorem vitam et gratiam.

FERIA SECUNDA

Gratia necessaria ad sentiendum in se quod et in Christo Iesu. — Desolatio B. V. Mariae.

SED hoc tantum ac tale donum sentienti in se quod et in Christo Iesu nemo potest acquirere per seipsum, nisi ei per gratiam divinitus largiatur:

nec largiri dignatur Deus, nisi interveniente aliquo digno intercessore; quum, secundum Apostolum (II COR. III): *Non sumus sufficientes aliquid cogitare a nobis, quasi ex nobis.* Ad quem ergo configiemus hodie pro tanta gratia impetranda? Cuius precibus impetrare poterimus eam? Quem reperire valebimus intercessorem?

8. Si enim ad Virginem Matrem, quae nobis solet omnes gratias impetrare, vellemus hodie habere recursum, reperiemus eam sic Filio dilecto tam horribiliter conculcato et crucifixo tot visceribus, omnibus sensibus, et cunctis cogitationibus compati, et sic in eum totaliter transformari, quod ad nihil aliud sentiendum mentem suam videretur posse transferre. Quid enim rememoratio gratiarum suarum, atque nostrarum petitionum in eius memoria aliud esset, nisi multiplicatio suorum dolorum? Nam, si dicenter *Ave*, respondere utique posset: sed ne, quae, dixeris mihi *Ave*, id est, sine vae quae iucunditatis salutatio est: quia vae dolorum et afflictionum Filii mei dilecti in cruce pendentis sola compatiendo supporto: *Posuit me Dominus desolatam, tota die moerore confectam* (THREN. I). Si dicarem ei *Maria*, respondere valeret: Ne dicas mihi *Maria*, hoc est, illuminata; quum lumine oculorum meorum orbata sim: *Et lumen oculorum meorum, et ipsum non est mecum.* Nec dici possum *Maria*, id est, illuminatrix, quum locata sim in tenebris et in umbra mortis. Si etiam adderem ei *gratia plena*; et iterum responderet: Heu mihi! fili Adae: qualis mihi gratia ante oculos

meos videre Filium meum tot doloribus et confusionebus plenum inter latrones pendente? Si subderem *Dominus tecum*, subito responderet: Quomodo Filius meus Dominus est, qui tamquam malefactor et latro pendet in patibulo crucis? Nec etiam meum illum dicere vales, quem nec tangere, nec insuper ei valeo appropinquare (*THREN.* i). Idcirco ego plorans, et oculus meus deducens lacrymas, *quia longe factus est a me consolator meus*. Si dicerem: *Benedicta tu in mulieribus*, merito responderet: Quomodo benedicta sum super alias mulieres, quae ab omnibus cum dilecto Filio meo sum crudeliter maledicta et blasphemata? Unde *Thren.* 2 cap. scriptum est: *Omnes persecutores eius apprehenderunt eam inter angustias: Omnes qui glorificabant eam spreverunt illam, quia videbant ignominiam eius*. Si subinferrem: *Et benedictus fructus ventris tui*; nonne dicere posset: qua ratione benedictum fructum ventris mei nominas qui continue a gente impia Iudeorum est blasphemias et improperias maledictus? et in eo verificatur quod *Deuteronom. 21 cap.*, scriptum est: *Maledictus omnis qui pendet in ligno?* Si adderem quoque *Iesus*, qui Salvator interpretatur; miraretur utique dicens: Quomodo Filium meum salvatorem nominas, quum impia Iudeorum turba ei impropmando dicat: *Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere?* (*MATTH. XXVII*). Nec insuper subdere possum: *Sancta Maria, ora pro nobis peccatoribus*, quia merito respondere posset: Quomodo pro vobis peccatoribus orare debo, quae compati Filio meo dilecto in

cruce pendenti non sufficio; sed prae dolore et lacrymis toto corde deficio? *Dimille ergo me, ut plangam paululum dolorem meum* (*Iob x*).

FERIA TERTIA

Salutatio ad Crucem.

Ad quem igitur pro auxilio huius impetrandae gratiae recurremus? Quem habebimus adiutorem? Quem obtinere poterimus imperatorem? Ad quem mentes supplices dirigemus, nisi ad te Lignum vitae, ad te Crucem sanctam, ad te Crucem benedictam, ad te, inquam, in qua omnes sensus Domini Iesu Christi, et omnes thesauri sapientiae humano generi dispensandi reclusi sunt? Tu scala Iacob, per quam Angelicae gratiae ad nos descendunt. Tu clavis David veri, quae claudis sensum Christi, et nemo aperit; aperis, et nemo claudit. Tu sops diceris gratiarum propter coniunctionem Corporis Iesu Christi, et humectationem eius Sanguinis pretiosi. Tu ergo, quae pulchritudinem de membris Domini suscepisti, aperi sensus nostros, illumina corda nostra, piis sensibus passionis Christi reple viscera nostra, ut valeamus vere sentire, et spiritualiter operari quae pro nobis sensit Dominus noster Iesus Christus. Ad te igitur pro hac gratia impetranda dirigimus preces nostras, effundimus corda nostra, humiliamus capita nostra, sup-

plici devotione dicentes: *O Crux, ave, spes unica, hoc passionis tempore, auge piis iustitiam, reisque dona veniam. Amen.*

10. *Afflictus sum et humiliatus sum nimis, rugiebam a gemitu cordis mei;* iterum ubi supra: in quibus sacratissimis verbis septima Religiositas, videlicet, Christi passionati devotissima demonstratur, ubi Prophetæ in persona Christi ad triplicem sensum attrahit corda nostra. Primo ad sensum suorum dolorum ibi: *Afflictus sum:* secundum ad sensum suorum vituperiorum seu confusionum ibi: *Et humiliatus sum nimis:* tertio ad sensum suorum moerorum seu clamorum ibi: *Rugiebam a gemitu cordis mei.*

11. Interim tamen manifeste demonstrat quod pro peccatis nostris expiandis crucis patibulum, et durissimam mortem perpessus est. Unde ad purgandum luxuriam nostram voluit pati dolores; ideo ait: *Afflictus sum.* Et ad purgandum superbiam passus est confusiones; ideo subdit: *Et humiliatus sum nimis.* Ad purgandum avaritiam sustinuit moerores; ideo addit: *Et rugiebam a gemitu cordis mei.* Primum contra concupiscentiam carnis, secundum contra superbiam vitae, tertium vero contra concupiscentiam oculorum. In quibus tribus, secundum sententiam Beati Ioann. 1, 2: *Omnis mundana concupiscentia a peccatoribus frequentatur.*

12. Ut autem tota series Dominicae Passionis debito et recto ordine capiatur, et evangelica historia clarius et convenientius contexatur, totum tractatum passionis in tres partes principales distingue-

mus, secundum triplicem supradictum propheticum sensum, secundam principalem partem pro tertia et ultima reservantes.

FERIA QUARTA

De Dominicæ Passionis sacramento. — Passionis praenuntiatio; ad Passionem exhortatio.

PRIMO autem principaliter in propheticò verbo cor nostrum inducitur a Christo ad sensum suorum immensorum dolorum quos passus est tempore passionis. Et de hoc Prophetæ dicit in persona Domini Salvatoris: *Afflictus sum.* Hanc quidem afflictionem atque Christi dolores in duodecim contemplationes per ordinem distinguamus, agendo de passione illius usque ad eius crucifixionem inclusive. Harum quidem contemplationum tres pertinebunt ad passionis principium, tres ad passionis processum, tres ad passionis augmentum, et tres ultimæ ad passionis complementum.

14. Prima contemplatio pertinens ad principium passionis tria in se comprehendit. Primum est passionis praenuntiatio, secundum ad passionem exhortatio, tertium Christi contrastatio.

15. Primo ponitur ab Evangelistis passionis praenuntiatio, scilicet, facta a Christo discipulis suis: nam, sermone divinarum instructionum praelabato in coena, surrexerunt omnes, dicente Domino: *Surget, eamus hinc.* Stabant enim Apostoli attoniti ex verbis Domini dicens quod in proximo traden-

dus esset; proinde Dominus verbum excitativum emisit, dicens: *Surgite, eamus hinc.* Non tamen dixit Dominus surgamus, et eamus: non enim erat Dominus in animo consternatus, unde ei surgere necesse foret, sed erat suspensus ad magnificum opus.

16. Surrexerunt ergo a loco coenaculi; et, sicut Matth. ait, *hymno dicto*, id est, aliqua laude et gratiarum actione post coenam redditâ Deo. Ex hoc enim loco apertius patet quod in principio, et in fine comedientis solitus erat Christus laudes et gratias reddere Deo Patri, quod et docuit observare discipulos suos.

17. *Exierunt in montem Oliveti. Tunc dixit illis Iesus: Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte.* Scandalum autem pati in Christo est cadere ab eius fide atque sequela. Discipuli autem in illa nocte ceciderunt in Christi sequela; *nam, eo relicto fugerunt.* Aliquo modo ceciderunt ab eius fide, quia facti sunt in fide dubii, vacillantes et consternati. Et subdit: *Scriptum est enim (ZACHAR. xm): Percutiam pastorem, et dispergentur oves gregis. Postquam autem surrexero, praecedam vos in Galilaeam;* in quo quidem sermone contra duo quae dixerat alia duo subiunxit. Nam resurrectum se dixit contra percussionem pastoris, atque contra dispersionem ovium Dei: dicit se praescursorum in Galilaeam, sicut praecedit pastor ad congregandas oves dispersas.

18. *Respondens autem Petrus, ait illi: Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego numquam scandaliza-*

bor. Secundum autem Hieronymum hoc fuit dictum temeritatis, nec mendacium, sed extitit ardens fides erga Christum. Augustinus tamen in lib. de civitate Dei, cap. 13, supponit quod ibi fuerit aliquid presumptionis. *Ait illi Jesus: Amen dico tibi, quia in hac nocte, antequam gallus cantet, ter me negabis.* *Ait illi Petrus: Et si oportuerit me mori tecum, non te negabo. Similiter et omnes discipuli dixerunt.*

19. Secundo subditur ad passionem exhortatio. Nam, his dictis, egreditur Iesus cum discipulis suis ad montem Sion, transgrediens torrentem Cedron a cedris ibi plantatis sic denominatum¹. Mystice tamen torrens subitam et cito defluentem tribulationem insinuat, iuxta propheticum dictum (PSAL. cix): *De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput.* Defluxit siquidem torrens tribulationum et passionis Christi, et ipse transivit per eum ad

¹ Idem tenent S. Thomas et Lyranus; sed iuxta alios, Cedron est vox hebreæ, quæ non cedrum, « sed obscuritatem, ait Alapide, in Ioann., cap. 18, nigredinem, caliginem et tenebras significat, teste S. Hieronymo in Loci Hebr. Dictus ergo est torrens hic *Cedron*, id est obscurus, ater, vel niger, sive ab umbrositate loci, erat enim arboribus consitus; sive ab aquarum nigredine, sive a caderum combustorum fuligine, de quo mox Quare Cedron est nomen singulare, non plurale ». Cui concordat Steenkiste, in Matthæum, pag. 973, dicens: « Nomen *Cedron* significat *obscurum vel nigrum*; torrens illi ita vocatus fuisse videtur, quia in tanta profunditate fluunt aquæ, ut lux solis imam vallis partem non nisi per paucas diei horas penetret ».

gloriam sempiternam: quod et ad Hebr. 11 cap., testatur Apostolus, dicens: *Vidimus Iesum propter passionem mortis gloria et honore coronatum.*

20. *Et venit Jesus in villam quae dicitur Gethsemani, in qua erat hortus, in quem introivit ipse et discipuli eius; et dixit discipulis suis: Sedete hic, et orate, ne intretis in temptationem.* Gethsemani nempe vallis pinguedinis interpretatur, ut mystice comprehendamus quod orationis locus, qui proprie noscitur esse cor, debet vallis esse per profundam humilitatem, ut scilicet pinguedine devotionis repleatur. Hoc et humilis Propheta (PSAL. LXII) postulabat, dicens: *Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea.* Sed quia ex abundantia cordis os loquitur, ideo subdit: *et labii exsultationis laudabit os meum.*

FERIA QUINTA

Christi contrastatio.

TERTIO subditur Christi contrastatio. De hoc aperius subinfertur: *Et, assumpto Petro et duobus filiis Zebedaei, coepit contrastari et moestus esse.* Tunc ait eis: *Tristis est anima mea usque ad mortem; sustinete hic, et vigilate mecum.* Haec siquidem tristitia magnitudinem praetendebat amoris, ut in tantum nos sciamus diligi, ut tristetur pro nobis laetitia. Nemo tristatur, nisi de damno dilecti. Aequa nempe lance appenditur in animabus

hominum circa eamdem rem amor, quum adest, dolor, quum abest.

22. Sed terminus huic tristitiae appositus animum in consideratione suspendit, quum dicit: *Usque ad mortem, ut mortem aeternam omnium unius mortis victoria superari credamus.* Nam mors et mors¹ duro conflixere duello, quia in victoria mortis Christi mors omnium absorpta est; unde Apostolus (I CORINT. XV): *Absorpta est mors in victoria.* Et sequitur: *Ubi est mors victoria tua?* O pium verbum, o flebile verbum, o amabilis vox: *Tristis est anima mea usque ad mortem.* Hic modus loquendi magnitudinem tristitiae significare potest eo modo quo multum turbati dicere solent: *Turbatus sum usque ad mortem, id est, tanta turbatione, quod est mihi quasi mors, sicut Ionas cap. iv, dicit: Bene irascer ego usque ad mortem;* vel significare potest terminum durationis doloris eius, ut sit sensus: me oportet tristari usque ad terminum mortis. Puto autem quod hic utrumque significetur.

23. Sed, quæso, unde tristatur atque quomodo ille invisibilis Sol eclipsim tristitiae patitur, qui omnem animam cohaerentem sibi divinis facit coruscare splendoribus, et laetitiis ineffabilibus replet? nisi quia advocata ab ipso erat tristitia illa, atque iussa non importuna, venit? Et ad sustinentiam atque vigilantiam Christus suos electos invitans ait: *Su-*

¹ In hodierna Sequentia Dominicæ Resurrectionis legitur: *Mors et vita duello conflixere mirando:dux vitæ mortuus regnat vitæ.*

stinete hic, et vigilate mecum; non quod quaereret illos tres in suo esse praesidio, nec ad suam tutelam volebat esse intentos quos paulo ante praedixerat in eo scandalum omnes esse passuros, sed eos ad tolerantiam disponebat. Subdit etiam: *Et vigilate mecum* in oratione, tum ut ostendat quod orationes nostrae, ad hoc ut efficaces fiant, suae coniungi debent: tum ut demonstraret quod passioni eius pro qua orabat compassionem et orationem coniungere debemus: tum ut doceat ipsos Praelatos et sanctiores non dediti nisi suspicere orationis suffragium ab inferioribus suis, licet imperfecti cognoscerentur.

FERIA SEXTA

De triplici Christi oratione facta in horto, et de eius gravissima agonia.

SECUNDA contemplatio etiam pertinens ad principium passionis triplicem Christi orationem in se comprehendit. Sed praemittitur orationi primae, sicut testatur Luc. XII, quod *progressus Jesus pulsillum, videlicet, quantum est iactus lapidis, procidit in faciem suam.* Dimittit igitur verus orator octo discipulos; dimittit et tres, ut se totum ad seipsum recolligat, ab hominibus corpore segregatus; tamen sub interminata mensura, scilicet, *quantum est iactus lapidis.* Cautum quidem fuit a

Spiritu sancto ut sic Evangelista describeret, eo quod proprius et longius lapis proiici potest, prout vis maior vel minor fuerit iacentis, quantitas et gravitas lapidis projecti, ut mystice innuatur quod numquam tantum in hac vita Christus ab aliquo elongatur, quod cor lapideum hominis peccatoris ad ipsum non possit, quem voluerit, plene converti, fierique participem illius profundissimae orationis, qua se paternae subdidit voluntati, ut pro nobis calicem biberet passionis.

25. Bene quoque *procidit in faciem suam*, id est, genuflexit, capite inclinato, et in terram vultu defixo. Nam qualis erat conscientia mentis in eamdem transformabat et corpus; per omnia enim anima Christi paternae voluntati subiecta erat. Evangelista vero (MARC. XIV), ait: *Procidit super terram*, scilicet, ut maledictio terminaretur Adae, de qua (GEN. II cap.) dictum est: *Pulvis es, et in pulverem reverteris*; nam Christus natus de terra Adae *procidit super terram*; quaerebat illam ponere super coelum, ad quod possidendum creata erat. Primo igitur orat, dicens: *Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste: verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis.* Orans igitur ait: *Pater mi, Pater misericordiarum, et Deus totius consolationis: Pater mi, ab aeterno, videlicet, deitate: Pater mi, et nullius alterius per deitatis naturam: Pater mi, et omnium, sed mei plusquam omnium.* Allocutio pia, allocutio humilis, allocutio amabilis inflexibilem possidens omnino veritatem.

26. Sed addidit, dicens: *Si possibile est. Quid sibi*

vult haec talis apposita dubitativa conditio, quum certus sit quod Omnipotenti omnia quidem possibilia sunt, teste Propheta qui ait: *Omnia quaecunque voluit Dominus fecit, in coelo et in terra, in mari et in omnibus abyssis:* et nihil vult quod non possit, nihilque potest quod nolit, unde transfertur possibile de potentia in voluntatem, ut si velit, possit, non possit, si nolit. Tamen Evangelista Lucas vigilantiori verbo ait: *Pater, si vis, transfer calicem istum a me,* ut omnino potentia transeat in voluntatem, et velle, atque posse diversitatem non habeant in divinis.

27. Calicis tamen amotio petebatur, et dicebat nolle bibere quod anxio desiderio sitiebat. Ut homo quidem dicebat nolle bibere, sed, prout ratio superiori obediebat veritati, prompto animo esuriebat; propterea subdit: *Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis.* Nihil enim postulare debemus, nisi quod dare velle credimus bonorum omnium Largitorem. Nam improba quippe est petitio quae datoris supergreditur voluntatem. Si quando tamen aliquid humano sensu in oratione profertur, non persistatur ex animo, neque verbo, sed Christi exemplo, postquam ratio interpellat ad regem, sensualitatis velut amica, sine interpellatione se subdat superno Iudici, dicens: *Verumtamen non mea, sed tua voluntas fiat.*

28. Nec tamen mysterio vacat quod hanc orationem ineffabilem triplicat, ut, videlicet, Trinitas significaretur in omnibus gestibus eius; nam et Patri oratio fundebatur quam ipse Filius in assumpta

humanitate fundebatur, atque Spiritui¹ remittebatur, quum dicebatur: *Non mea, Pater, sed tua voluntas fiat.* In lege utique scriptum est (DEUTERON. XIX): *In ore duorum, vel trium testium stat omne verbum.* Proinde Christus ex tribus assumpis testibus, et totidem actibus esse verum asserit, quod agebat.

SABBATO

De secunda Christi oratione speciatim.

SALVATOR igitur prima vice, oratione peracta, non accipiens ut homo responsum, ut homo verus pavens, et taedio se afficiens, reversus est ad illos tres quos secum sustinere et orare et vigilare fuerat exhortatus; unde subditur: *Et venit ad discipulos suos, et invenit eos dormientes.* Propterea dixit Dominus Petro: *sic Simon dormis?* qui, scilicet, vigilare corpore, et animo promisisti? *non potuisti una hora vigilare tecum?* id est, cum adiutorio meo? Atque omnes tres exhortando subdit: *Vigilate, et orate, ut non intretis in temptationem.* Nec, secundum Hieronymum ait, ut non tentemini; quia impossibile est humanam animam non tentari; sed inquit:

¹ « Licet omnia essentialia omnibus personis aequaliter et indifferenter convenient, tamen Patri dicitur appropriari unitas, Filio veritas, Spiritui sancto bonitas... Omnipotentia Patri, omniscientia Filio, voluntas seu benevolentia Spiritui sancto » (S. Bonaventura, *Brevil.*, p. I., cap. 6).

Ne intretis in tentationem, id est, ne tentatio superet vos; ad vigilantiam et sustinentiam eos iam supra praemonuit, orationem vero nunc superaddit, quoniam per ipsam, et ex ipsa, et in ipsa tota virtus et actio nostra invalescit et crescit, atque avertit temptationis introitum, quamvis ipsius non prohibeat actum. Sed unde debuerint id timere ostendit, subdens: *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma*; quasi dicat: Spiritus quidem vester promptus est; scilicet, vigilare, ac sustinere mecum, et me confiteri, et non negare, sicut paulo ante dixistis; sed caro vestra infirma est, et in tantum, quod promptitudinem spiritus deprimit, et retundit¹. Hoc autem alias verbis Apostolus ad Galat. v cap. declarat, dicens: *Caro enim concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem; haec enim sibi invicem adversantur, ut non quaecumque vultis illa faciat.*

30. His dictis, Salvator agonista promptissimus secundo abiit ad orandum, eumdem sermonem dicens. Invariabilis est oratio Christi, et formam nobis orationis ostendit, ne mens orantis labatur in multa; variatio² enim petitionum instabilis animi

¹ S. Thomas, in *Catena aurea in Matthaeum*, cum Hilario scribit: « Cur autem ne in tentationem venirent admovere eos voluisse orare, ostendit dicens: *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma*. Non enim de se hoc dicit; ad eos enim hic sermo conversus est ». Vide alius eiusdem textus expositiones ibidem.

² Intellige de variatione inordinata, nam in expositione orationis Dominicae idem S. Bernardinus laudabi-

iudicium est. Et responso nullo accepto, referente Scriptura, per modicum interpellat orare, reversus tamen ad piam, et utiliem actionem; nam venit confortatus discipulos suos quos in pugna debiles cognoscebat.

31. Oportet siquidem quandoque orationem intermittere pro utilitatibus proximorum; maxime ubi spiritualia bella insurgunt, ne, scilicet, invisibilis ab invisibilibus inimicis in spiritualibus castris detur inopinate conflictus. Ecce, intermittit orationem Christus, non taedio affectus orandi, sed remedium aliis providendi.

32. Veniens ergo ad discipulos suos, invenit eos iterum dormientes. Ecce, quod caro infirma contra spiritum invalescit. Dormierunt qui in proximo Vitam negatū erant¹. Saepe etenim malum futurorum praesagium est malorum, ac saepius peccatum peccati alterius initium est. Dormitionis vero causam Evangelista conscribit, dicens: *Erant enim oculi eorum gravati*. Mystice enim oculi sunt lucidae, ac fervidae intelligentiae mentis, qui aut pondere sensualitatis, aut onere iniquitatis gravantur. Sensualitas quidem gravamen sentiebat Iob 7 cap., quum dicebat: *Factus sum mihi metipsi grav-*

lem varietatem admittit quae in petitionibus praefatae orationis continetur: « Pensate ergo diligenter, ait, dilectissimi fratres, qualia sunt in hac oratione Dominica sacramenta, quam multa, quam etiam magna. Insuper quam brevi sermone collecta ».

¹ Praeter negationem Petri, vel sola discipulorum fuga aliquo sensu negatio dici potest.

vis. Iniquitatum quoque onere gravabatur Propheta, quum ait: *Iniquitates meae supergressae sunt caput meum, et sicut onus grave gravatae sunt super me.* Apostolorum igitur oculi gravabantur, quo mentis oculorum segnities demonstrabatur. Et ignorabant quid responderent ei. Alte quidem promittens, et in promissione succubens, legitima responsa non habet; maxime si facilis est promissio, aut si leve est quod exigitur ab amico. Promiserant Apostoli Christo in morte societatem, ipse vero facilem vigiliam exigebat. Hac siquidem vice Salvator Apostolis nihil dixit¹, sed, ipsis aspectis, recessit.

DOMINICA II. ADVENTUS

De tertia Christi oratione, et de sudore sanguineo.

REDIENS igitur ad orandum Christus Iesus, oravit tertio eundem sermonem dicens. Eundem sermonem dixit qui eundem immutatum animum possidebat; non pro removenda pertinaciter passionem, sed pro sua conformi voluntate cum Patre pandenda. In hac siquidem trina oratione *factus est in agonia, et prolixius orabat.* Factus est autem in agonia, quando sensu carnis, et animae virtute acris decerbat, longioris quoque temporis spatio

¹ Alii tenent quod etiam hac vice Christus monitionem iteraverit, idque deducunt ex verbis Marci: «Et ignorabant quid responderent ei». Chrysostomus aliter.

protelavit sermonem. Timor namque, et amor prolixius hominem quandoque facit orare. Tanta deinde fuit in Christo orationis vehementia, atque tam horribilis in anima eius sensibilis imaginatio mortis, ac mentis admirabilis agonia, quod sicut Lucas xxii, refert, *factus est sudor eius sicut guttae sanguinis decurrentis in terram.* Et, licet plena ratio naturalis non possit reddi de tam stupendo doloris signo ostendo in sudore sanguineo, nihilominus dici potest quod aliqualiter dispositio timor, et amor bellantes in corde Iesu quoad suum sensitivum in causa extiterunt; dum enim attenderet tam grave bellum super se verissime imminere, timore concussit sensitivum suum, ex quo sanguineus humor fuit ad interiora reductus¹.

34. Super hunc autem timorem reliiciendum fortissimus, et ferventissimus amor, tamquam mirae magnitudinis malleus, repercutiens, et ipsum excludens, omnes poros Corporis Iesu Christi, et venam largiter relaxavit, ut sic de toto corpore flueret sanguineus sudor decurrens in terram. Durum igitur, et invisible bellum in illa Christi anima gerebatur, quando, velut ex percussionibus, per corporis poros eius Sanguis decurrebat in terram. Et

¹ Alapide, in Luc. cap. 22, et alii agunt de naturali possibilitate sudoris sanguinei in vehementi angore. Communius tenent AA. extraordinarium illum sudorem sanguineum Christi miraculosum fuisse. S. Hilarius, *de Trin.*, 10, 41, ait: «Sudorem vero nemo infirmitati audebit depicare, quia et contra naturam est sudare sanguinem».